ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 22ας Οκτωβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Δημόσια σύμβαση υπηρεσιών — Οδηγία 2004/18/ΕΚ — Άρθρο 23, παράγραφος 2 — Διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών υγείας — Παροχή υπηρεσιών υγείας που εμπίπτουν στο δημόσιο σύστημα υγείας από ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα — Απαίτηση παροχής των υπηρεσιών εντός των ορίων συγκεκριμένου δήμου»

Στην υπόθεση C-552/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 6 de Bilbao (Ισπανία) με απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Οκτωβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Grupo Hospitalario Quirón SA

κατά

Departamento de Sanidad del Gobierno Vasco,

Instituto de Religiosas Siervas de Jesús de la Caridad,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο του τέταρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász (εισηγητή) και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Απριλίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Grupo Hospitalario Quirón SA, εκπροσωπούμενη από τους J. Cabrera Ayala και I. Millán Fernández, abogados,

— το Departamento de Sanidad del Gobierno Vasco, εκπροσωπούμενο από την L. Pérez Ovejero,

— το Instituto de Religiosas Siervas de Jesús de la Caridad, εκπροσωπούμενο από τους L. Galdos Tobalina και A. Arenaza Artabe, abogados,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Banciella Rodríguez-Miñón,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον A. Tokár και την E. Sanfrutos Cano,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιουνίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και, ειδικότερα, του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134, σ. 114).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Grupo Hospitalario Quirón SA (στο εξής: Grupo Hospitalario Quirón) και, αφετέρου, του Departamento de Sanidad del Gobierno Vasco (Διευθύνσεως Υγείας της Κυβερνήσεως της Χώρας των Βάσκων) και του Instituto de Religiosas Siervas de Jesús de la Caridad, με αντικείμενο τη νομιμότητα προϋποθέσεως που το Instituto de Religiosas Siervas de Jesús de la Caridad συμπεριέλαβε σε δύο προκηρύξεις διαγωνισμών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων.

Το νομικό πλαίσιο

3 Κατά την αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 2004/18:

«Η ανάθεση των συμβάσεων που συνάπτονται στα κράτη μέλη για λογαριασμό του κράτους, των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης ή περιφερειακής διοίκησης και άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου, υπόκειται στην τήρηση των αρχών της Συνθήκης, ιδίως στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, στην αρχή της ελευθερίας της εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και στις αρχές που απορρέουν από αυτές, όπως η αρχή της ίσης μεταχείρισης, η αρχή της αποφυγής των διακρίσεων, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της διαφάνειας. […]»

4 Το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας με τίτλο «Ορισμοί» προβλέπει τα εξής:

«[…]

2.

α) Οι “δημόσιες συμβάσεις” είναι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσοτέρων οικονομικών φορέων και μιας ή περισσοτέρων αναθετουσών αρχών και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας.

[…]

δ) Οι “δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών” είναι δημόσιες συμβάσεις, πλην των δημόσιων συμβάσεων έργων ή προμηθειών, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ.

[…]

4. Η "σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών" είναι μια σύμβαση η οποία παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με μια δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, εκτός από το γεγονός ότι το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης της υπηρεσίας είτε στο δικαίωμα αυτό σε συνδυασμό με καταβολή αμοιβής.

[…]»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Αρχές που διέπουν τη σύναψη συμβάσεων», προβλέπει τα εξής:

«Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια.»

6 Κατά το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/18 με τίτλο «Ποσά των κατώτατων ορίων των δημόσιων συμβάσεων», όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1177/2009 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ L 314, σ. 64), ο οποίος εφαρμόζεται ratione temporis στον διαγωνισμό της κύριας δίκης, η οδηγία αυτή τυγχάνει εφαρμογής στις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, τις οποίες συνάπτουν οι αναθέτουσες αρχές που δεν είναι κεντρικές κυβερνητικές αρχές και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση ή μεγαλύτερη των 193 000 ευρώ.

7 Το άρθρο 21 της οδηγίας 2004/18, με τίτλο «Συμβάσεις υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ Β», έχει ως εξής:

«Η σύναψη των συμβάσεων που έχουν ως αντικείμενο υπηρεσίες οι οποίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ Β, υπόκειται αποκλειστικά στο άρθρο 23 και στο άρθρο 35, παράγραφος 4.»

8 Κατά το παράρτημα ΙΙ Β της οδηγίας αυτής, οι υπηρεσίες υγείας εμπίπτουν στην κατηγορία 25 του εν λόγω παραρτήματος, με τίτλο «Κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες».

9 Το άρθρο 23 της εν λόγω οδηγίας, επιγραφόμενο «Τεχνικές προδιαγραφές», ορίζει, στην παράγραφο 2, τα ακόλουθα:

«Οι τεχνικές προδιαγραφές εξασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση στους προσφέροντες και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αδικαιολόγητων φραγμών στο άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι στη Χώρα των Βάσκων (Ισπανία) οι δημόσιες υπηρεσίες υγείας παρέχονται βάσει συστήματος εδαφικής οργανώσεως και κατανομής των ασθενών σε ζώνες εφημερεύσεως. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, οι ασθενείς που υπάγονται στο δημόσιο σύστημα υγείας εξυπηρετούνται από δημόσιο νοσοκομείο, το οποίο καλείται «νοσοκομείο αναφοράς» και βρίσκεται στην αντίστοιχη ζώνη εφημερεύσεως.

11 Για την αποσυμφόρηση των δημόσιων νοσηλευτικών ιδρυμάτων και τη μείωση του χρόνου αναμονής των ασθενών που υπάγονται στα νοσοκομεία αυτά και χρήζουν ιατρικής περιθάλψεως την οποία το δημόσιο σύστημα υγείας αδυνατεί να παράσχει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, οι αρμόδιες αρχές καθιέρωσαν μηχανισμό συνεργασίας με ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και νοσοκομεία, στο πλαίσιο του οποίου ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες υγείας υποστηρικτικού χαρακτήρα ανατίθενται σε εξωτερικούς φορείς και παρέχονται από τα προαναφερθέντα ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα σε συμβατική βάση και κατόπιν διαγωνισμού αναθέσεως υπηρεσιών. Τα εν λόγω ιδιωτικά ιδρύματα

θέτουν στη διάθεση του δημόσιου συστήματος υγείας τις υποδομές τους, τα τεχνικά μέσα και το προσωπικό τους, ήτοι, μεταξύ άλλων, νοσοκόμους και βοηθητικό προσωπικό, συμβάλλοντας, κατά τον τρόπο αυτό, στην εκπλήρωση της αποστολής του δημόσιου συστήματος υγείας. Εντούτοις, οι χειρουργικές επεμβάσεις και οι λοιπές υπηρεσίες υγείας παρέχονται από χειρουργούς του δημόσιου συστήματος υγείας, οι οποίοι μεταβαίνουν προς τον σκοπό αυτό στα προαναφερθέντα ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα.

12 Εντός του συγκεκριμένου αυτού πλαισίου, η Directora Territorial de Vizcaya del Departamento de Sanidad y Consumo del Gobierno Vasco (περιφερειακή διευθύντρια της Vizcaya της Διευθύνσεως Υγείας και Προστασίας του Καταναλωτή της Κυβερνήσεως της Χώρας των Βάσκων) ενέκρινε, στις 15 Δεκεμβρίου 2010, τη συγγραφή υποχρεώσεων, τον προϋπολογισμό και το σύνολο των τευχών του διαγωνισμού με αντικείμενο τη διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών υγείας όσον αφορά «χειρουργικές επεμβάσεις ήσσονος σημασίας, επεμβάσεις στον τομέα της γενικής χειρουργικής καθώς και της γαστρεντερολογίας, της ουρολογίας, της γυναικολογίας, της οφθαλμολογίας και της ορθοπεδικής» για ασθενείς υπαγόμενους στα δημόσια νοσοκομεία του Basurto, που βρίσκεται στον Δήμο του Μπιλμπάο, και του Galdakao, που βρίσκεται στον Δήμο του Galdakao. Η ανάθεση των υπηρεσιών θα γινόταν με την ανοικτή διαδικασία και η σχετική προκήρυξη δημοσιεύθηκε στο *Boletín Oficial del País Vasco* (Επίσημη Εφημερίδα της Χώρας των Βάσκων) της 31ης Ιανουαρίου 2011. Η ανώτατη εκτιμώμενη αξία της συμβάσεως, συμπεριλαμβανομένων των ενδεχόμενων παρατάσεων, ορίσθηκε σε 5 841 041,84 ευρώ (στο εξής: σύμβαση 21/2011).

13 Στις 10 Μαΐου 2011, η ίδια δημόσια αρχή ενέκρινε τη συγγραφή υποχρεώσεων, τον προϋπολογισμό και το σύνολο των τευχών του διαγωνισμού με αντικείμενο τη διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών υγείας όσον αφορά «οφθαλμολογικές χειρουργικές επεμβάσεις» για ασθενείς υπαγόμενους στο δημόσιο νοσοκομείο του Galdakao. Η ανάθεση των υπηρεσιών θα γινόταν με την ανοικτή διαδικασία και η προκήρυξη δημοσιεύθηκε στο *Boletín Oficial del País Vasco* της 14ης Ιουνίου 2011. Η ανώτατη εκτιμώμενη αξία της συμβάσεως, συμπεριλαμβανομένων των ενδεχόμενων παρατάσεων, ορίσθηκε σε 6 273 219,53 ευρώ (στο εξής: σύμβαση 50/2011).

14 Τόσο στην περίπτωση της συμβάσεως 21/2011 όσο και σε εκείνη της συμβάσεως 50/2011, ο ανάδοχος-πάροχος των υπηρεσιών θα αμειβόταν απευθείας από το Departamento de Sanidad del Gobierno Vasco, υπό την ιδιότητά του ως αναθέτουσας αρχής.

15 Τα τεύχη τεχνικών όρων των δύο συμβάσεων, στο σχετικό με τις ελάχιστες απαιτήσεις σημείο που επιγραφόταν «Τόπος παροχής», διευκρίνιζαν τα εξής:

«Λαμβανομένων υπόψη της ανάγκης οι υπηρεσίες να παρέχονται σε εύλογη απόσταση από τους ασθενείς και τους συγγενείς τους, της προσβασιμότητας και του χρόνου μετακινήσεως με τα μέσα δημόσιας μεταφοράς, καθώς και της ανάγκης μειώσεως των μετακινήσεων ιατρικού προσωπικού […], τα προτεινόμενα νοσηλευτικά ιδρύματα πρέπει να βρίσκονται στον Δήμο του Μπιλμπάο».

16 Ως εκ τούτου, στις συγγραφές υποχρεώσεων των εν λόγω συμβάσεων ορίσθηκε ο Δήμος του Μπιλμπάο ως ο αποκλειστικός τόπος παροχής των επίμαχων υπηρεσιών.

17 Η Grupo Hospitalario Quirón, ιδιοκτήτρια ιδιωτικού γενικού νοσοκομείου, που βρίσκεται στον Δήμο του Erandio, προσέβαλε τις δύο προκηρύξεις διαγωνισμών για την ανάθεση των συμβάσεων 21/2011 και 50/2011, αρχικώς διά της διοικητικής και εν συνεχεία διά της δικαστικής οδού. Η Grupo Hospitalario Quirón υποστήριξε ότι η απαίτηση να παρέχονται οι υπηρεσίες τις οποίες αφορούν οι συγκεκριμένες προκηρύξεις διαγωνισμών εντός των ορίων του Δήμου του Μπιλμπάο ήταν αντίθετη προς τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως, της ελεύθερης προσβάσεως στους δημόσιους διαγωνισμούς και του ελεύθερου ανταγωνισμού.

18 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το νοσοκομείο της Grupo Hospitalario Quirón πληροί όλες τις τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται στις συγγραφές υποχρεώσεων των συγκεκριμένων συμβάσεων, πλην της σχετικής με τον τόπο παροχής, καθόσον το συγκεκριμένο νοσοκομείο δεν βρίσκεται στον Δήμο του Μπιλμπάο, αλλά στον Δήμο του Erandio, ο οποίος γειτνιάζει με τον πρώτο Δήμο. Εντούτοις, οι Δήμοι του Μπιλμπάο και του Erandio συναποτελούν, από κοινού με άλλους δήμους, το επονομαζόμενο «Gran Bilbao» ή «μητροπολιτική περιοχή του Μπιλμπάο». Εξάλλου, δεν υπήρξαν προγενέστεροι διαγωνισμοί του Departamento de Sanidad del Gobierno Vasco με το ίδιο αντικείμενο στις προκηρύξεις των οποίων να οριζόταν ότι οι επίμαχες υπηρεσίες υγείας πρέπει να παρέχονται σε συγκεκριμένο τόπο.

19 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι δεν απαιτείται τυπικώς να έχουν οι υποψήφιοι στη διάθεσή τους ή στην κυριότητά τους νοσοκομειακές υποδομές στον Δήμο του Μπιλμπάο, αλλά απαιτείται να μπορούν απλώς να παρέχουν τις υπηρεσίες υγείας που αποτελούν το αντικείμενο των συμβάσεων 21/2011 και 50/2011 εντός εγκαταστάσεων ευρισκόμενων στον Δήμο αυτό, όποια και αν είναι η έννομη σχέση βάσει της οποίας κάνουν χρήση των εγκαταστάσεων αυτών. Εντούτοις, είναι δεδομένο εκ των πραγμάτων ότι, ανεξαρτήτως των σύμφυτων με της χρήση των εγκαταστάσεων εξόδων, οι μόνοι υποψήφιοι που μπορούν να λάβουν μέρος στον διαγωνισμό είναι οι δραστηριοποιούμενοι στον τομέα της υγείας οικονομικοί φορείς που είναι εγκατεστημένοι στο Μπιλμπάο, καθόσον είναι αδύνατο για όλους τους υπόλοιπους φορείς να αποκτήσουν τις κατάλληλες υποδομές και επαρκές προσωπικό στο διάστημα μεταξύ της δημοσιεύσεως των προκηρύξεων των εν λόγω διαγωνισμών και της εκπνοής της προθεσμίας για την υποβολή των προσφορών.

20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η σχετική με τον τόπο παροχής προϋπόθεση που περιέχεται στις συγγραφές υποχρεώσεων των εν λόγω συμβάσεων συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού και παραβίαση της αρχής της ελεύθερης προσβάσεως των υποψηφίων στους συγκεκριμένους διαγωνισμούς, ο οποίος δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση κάποια επιτακτική ανάγκη. Ειδικότερα, οι όμοροι Δήμοι του Erandio και του Μπιλμπάο αποτελούσαν έναν και τον αυτό δήμο από το 1924 έως το 1982 και σήμερα συναποτελούν, από κοινού με άλλους δήμους, τη μητροπολιτική περιοχή του Μπιλμπάο. Επιπλέον, η πρόσβαση στο νοσοκομείο της Grupo Hospitalario Quirón είναι εύκολη από τον Δήμο του Μπιλμπάο με τα μέσα δημόσιας μεταφοράς.

21 Επιπροσθέτως, οι υπηρεσίες υγείας που αποτελούν το αντικείμενο της συμβάσεως 21/2011 προορίζονται όχι μόνο για ασθενείς υπαγόμενους στο δημόσιο νοσοκομείο του Basurto, που βρίσκεται στον Δήμο του Μπιλμπάο, αλλά και για τους ασθενείς υπαγόμενους στο δημόσιο νοσοκομείο του Galdakao, που βρίσκεται στον Δήμο του Galdakao, ο οποίος είναι διακριτός δήμος από τον Δήμο του Μπιλμπάο. Όσον αφορά τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της συμβάσεως 50/2011, αυτές προορίζονται αποκλειστικώς για ασθενείς υπαγόμενους στο δημόσιο νοσοκομείο του Galdakao. Κατά συνέπεια, είναι πολύ πιθανό οι ασθενείς για τους οποίους προορίζονται οι υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο των εν λόγω δύο συμβάσεων να κατοικούν κατά κύριο λόγο σε δήμο διαφορετικό από αυτόν του Μπιλμπάο, με αποτέλεσμα το επιχείρημα που στηρίζεται στον τόπο κατοικίας των ασθενών να μην ευσταθεί.

22 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης προϋπόθεση δεν μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18.

23 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 6 de Bilbao αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι συμβατή με το δίκαιο της Ένωσης η οριζόμενη, στο πλαίσιο διαγωνισμών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων με αντικείμενο τη διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών υγείας, απαίτηση οι υπηρεσίες υγείας που αποτελούν το αντικείμενο των διαγωνισμών να παρέχονται αποκλειστικώς εντός συγκεκριμένου δήμου στον οποίο ενδέχεται και να μην κατοικούν οι ασθενείς;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

24 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, οι δύο συμβάσεις 21/2011 και 50/2011 συνιστούν δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχεία α′ και δ′, της οδηγίας 2004/18, η αξία των οποίων υπερβαίνει το κατώτατο όριο του άρθρου 7 αυτής, και όχι συμβάσεις παραχωρήσεως υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, καθόσον ο ανάδοχος θα αμείβεται εξ ολοκλήρου από την αναθέτουσα αρχή, η οποία και θα φέρει τον οικονομικό κίνδυνο.

25 Επιπλέον, παρατηρείται ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 7 και 8 της παρούσας αποφάσεως, οι συμβάσεις αυτές, οι οποίες αφορούν υπηρεσίες υγείας, διέπονται αποκλειστικώς από τις διατάξεις των άρθρων 23 και 35, παράγραφος 4, της οδηγίας 2004/18.

26 Δεύτερον, υπογραμμίζεται, αφενός, ότι το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18, διάταξη που διέπει τις εν λόγω συμβάσεις και η οποία συνιστά έκφραση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, ορίζει ότι οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να εξασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των υποψηφίων.

27 Αφετέρου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, στα τεύχη τεχνικών όρων των δύο επίμαχων δημοσίων συμβάσεων αναφέρεται η ανάγκη διασφαλίσεως της εγγύτητας και της εύκολης προσβάσεως στο ιδιωτικό υποστηρικτικό νοσηλευτικό ίδρυμα που θα επιλεγεί, προς το συμφέρον των ασθενών, των συγγενών τους και του ιατρικού προσωπικού το οποίο θα κληθεί να μεταβεί στο εν λόγω ίδρυμα, κριτήρια που είναι σύμφυτα με τη φύση των ζητούμενων υπηρεσιών.

28 Η επιβαλλόμενη από τους ειδικούς όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές των συμβάσεων 21/2011 και 50/2011 απαίτηση να βρίσκεται το ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα οπωσδήποτε σε συγκεκριμένο δήμο που θα αποτελεί και τον αποκλειστικό τόπο παροχής των επίμαχων υπηρεσιών υγείας συνιστά, λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, εδαφικό περιορισμό όσον αφορά την εκτέλεση των συμβάσεων μη ικανό να επιτρέψει την επίτευξη του σκοπού που αναφέρθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, ήτοι τη διασφάλιση της εγγύτητας και της εύκολης προσβάσεως στο υποστηρικτικό ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα που θα επιλεγεί, προς το συμφέρον των ασθενών, των συγγενών τους και του ιατρικού προσωπικού το οποίο θα κληθεί να μεταβεί στο εν λόγω ίδρυμα, με ταυτόχρονη διασφάλιση της ίσης και άνευ διακρίσεων προσβάσεως στις συμβάσεις αυτές του συνόλου των υποψηφίων.

29 Λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, απαίτηση σχετική με τον τόπο παροχής, όπως η περιεχόμενη στους ειδικούς όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές των συμβάσεων 21/2011 και 50/2011, συνεπάγεται τον αυτόματο αποκλεισμό όσων υποψηφίων δεν μπορούν να παράσχουν τις επίμαχες υπηρεσίες υγείας σε νοσηλευτικό ίδρυμα ευρισκόμενο σε συγκεκριμένο δήμο, παρά το γεγονός ότι οι υποψήφιοι αυτοί ενδέχεται να πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις που επιβάλλουν οι συγγραφές υποχρεώσεων και τις τεχνικές προδιαγραφές των εν λόγω συμβάσεων.

30 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι τούτο ισχύει όσον αφορά την προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης, το νοσηλευτικό ίδρυμα της οποίας πληροί τους απαιτούμενους όρους, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με την εγγύτητα και την εύκολη πρόσβαση, πλην της απαιτήσεως να βρίσκεται ο τόπος της παροχής των υπηρεσιών υγείας στο έδαφος του Δήμου του Μπιλμπάο, δεδομένου ότι το προαναφερθέν ίδρυμα βρίσκεται σε όμορο δήμο.

31 Επίσης, σκόπιμο είναι να υπογραμμισθεί ότι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, πολλοί από τους ασθενείς για τους οποίους προορίζονται οι υπηρεσίες που θα παρασχεθούν στο ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα του αναδόχου δεν κατοικούν στον δήμο στο έδαφος του οποίου πρέπει να βρίσκεται το προαναφερθέν νοσηλευτικό ίδρυμα συμφώνως προς τις σχετικές με τον τόπο παροχής των υπηρεσιών ρήτρες των επίμαχων προκηρύξεων.

32 Συνεπώς, η απαίτηση αυτή δεν διασφαλίζει την ίση και άνευ διακρίσεων πρόσβαση στους δύο διαγωνισμούς της υποθέσεως της κύριας δίκης όλων των υποψηφίων που θα μπορούσαν να διασφαλίσουν την εγγύτητα και την εύκολη πρόσβαση στο υποστηρικτικό ιδιωτικό νοσηλευτικό ίδρυμα, καθόσον η συγκεκριμένη απαίτηση επιτρέπει την πρόσβαση στις συμβάσεις αυτές μόνο σε υποψηφίους οι οποίοι μπορούν να παράσχουν τις επίμαχες υπηρεσίες εντός νοσηλευτικού ιδρύματος ευρισκόμενου στον δήμο που ορίζεται στις οικείες προκηρύξεις. Κατά συνέπεια, η εν λόγω απαίτηση είναι αντίθετη προς το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18.

33 Βάσει των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18 αντιτίθεται σε απαίτηση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία διατυπώνεται ως τεχνική προδιαγραφή σε προκηρύξεις διαγωνισμών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών υγείας, κατά την οποία οι υπηρεσίες υγείας που αποτελούν το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών πρέπει να παρέχονται από ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα ευρισκόμενα αποκλειστικώς σε συγκεκριμένο δήμο, ο οποίος ενδέχεται να μην ταυτίζεται με τον δήμο όπου κατοικούν οι ασθενείς τους οποίους αφορούν οι εν λόγω υπηρεσίες, καθόσον η απαίτηση αυτή συνεπάγεται τον αυτόματο αποκλεισμό όσων υποψηφίων δεν μπορούν να παράσχουν τις υπηρεσίες αυτές εντός νοσηλευτικού ιδρύματος ευρισκόμενου στον δήμο αυτό, αλλά πληρούν όλες τις υπόλοιπες προϋποθέσεις που επιβάλλουν οι προκηρύξεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

34 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, αντιτίθεται σε απαίτηση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία διατυπώνεται ως τεχνική προδιαγραφή σε προκηρύξεις διαγωνισμών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών υγείας, κατά την οποία οι υπηρεσίες υγείας που αποτελούν το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών πρέπει να παρέχονται από ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα ευρισκόμενα αποκλειστικώς σε συγκεκριμένο δήμο, ο οποίος ενδέχεται να μην ταυτίζεται με τον δήμο όπου κατοικούν οι ασθενείς τους οποίους αφορούν οι εν λόγω υπηρεσίες, καθόσον η απαίτηση αυτή συνεπάγεται τον αυτόματο αποκλεισμό όσων υποψηφίων δεν μπορούν να παράσχουν τις υπηρεσίες αυτές εντός νοσηλευτικού ιδρύματος ευρισκόμενου στον δήμο αυτό, αλλά πληρούν όλες τις υπόλοιπες προϋποθέσεις που επιβάλλουν οι προκηρύξεις.

(υπογραφές)